

Mode in voornamen

Heb je weleens nagedacht over je eigen voornaam? Ken je andere mensen met dezelfde voornaam en zijn die van jouw leeftijd? Of juist jonger of ouder? Omdat voornamen aan mode onderhevig zijn, kan die naam je leeftijd wel een beetje verraden. Dat zie je aan de lijstjes hieronder.

Populaire namen van Vlamingen geboren tussen 1920 en 1929 (je grootouders)

1. Maria	1. Marcel
2. Marie	2. Roger
3. Anna	3. Frans
4. Joanna	4. Jozef
5. Paula	5. Joseph
6. Julia	6. André
7. Simonne	7. Jan
8. Yvonne	8. Georges
9. Jeanne	9. Franciscus
10. Martha	10. Petrus

Populaire namen van Vlamingen geboren tussen 1960 en 1969 (je ouders)

1. Ann	1. Patrick
2. Martine	2. Marc
3. Hilde	3. Luc
4. Carine	4. Dirk
5. Marleen	5. Peter
6. Ingrid	6. Johan
7. Nancy	7. Geert
8. Christel	8. Jan
9. Linda	9. Danny
10. Christine	10. Frank

Populaire namen van Vlamingen geboren tussen 1990 en 1999 (jouw generatie!)

1. Laura	1. Thomas
2. Charlotte	2. Jonas
3. Sarah	3. Kevin
4. Jolien	4. Jens
5. Julie	5. Tom
6. Lisa	6. Robin
7. Sofie	7. Niels
8. Eline	8. Stijn
9. Ellen	9. Nick
10. Melissa	10. Jeroen

Bron: http://statbel.fgov.be/figures/d22a_nl.asp

Van Franciscus tot Babyface-Ralph

Voor de oudste generatie – je grootouders – geldt dat ze vaak genoemd zijn naar familieleden. Namen die al eeuwenlang in de familie voorkwamen, werden vroeger graag aan kinderen doorgegeven. Dat ging op de duur vervelen: ouders wilden weleens wat anders! Vooral vanaf de jaren zestig is de *vernoemingstraditie* losgelaten. In die tijd werd trouwens met meer tradities en conventies gebroken. Sindsdien kiezen ouders namen die ze mooi vinden.

In die beginperiode van de verandering letten ouders vooral op wat ze in hun omgeving hoorden, zodat de populaire namen van toen hoog scoorden. Na verloop van tijd zochten steeds meer ouders hun eigen weg, om tot een originelere naamkeuze te komen. Tegelijk is het aantal kinderen met een top 10-naam flink gedaald. Daardoor werd de kans om met een naamgenoot in de klas te zitten steeds kleiner. Tegenwoordig komen er heel veel verschillende namen voor. Zo bestaat bijvoorbeeld de helft van de ruim 15 000 verschillende voornamen die jaarlijks gegeven worden

(aan ruim 100 000 kinderen), uit unieke namen: ze komen maar één keer voor in dat jaar! Natuurlijk zitten daar veel ... euh ... bijzondere namen tussen. Wat denk je van Alias, Belgine, Echo, Everlasting, Lila-Shock, Poppie of Wonder voor een meisje? En Babyface-Ralph, Bienfait, Deejay, Happy, Londen, Parfait of Zorg voor een jongen? Je kijkt er misschien gek van op, maar de ouders van deze kinderen hebben vast een speciale reden gehad om hun kind zo te noemen. En wat je ook moet bedenken: zodra je de naamdrager kent, raak je aan de naam gewend.

Het roept wel de vraag op of je als ouder zomaar elke naam aan je kind mag geven. Hoe gek kun je het maken? De Belgische naamwet is heel tolerant geformuleerd. *'De ambtenaar van de burgerlijke stand mag in de akte van geboorte geen voornamen opnemen die aanleiding geven tot verwarring dan wel het kind of derden kunnen schaden.'* De wet wordt zo geïnterpreteerd dat het geven van een naam die niet bij het geslacht van het kind hoort, verboden is. Kortom, het geven van een jongensnaam aan een meisje en van een meisjesnaam aan een jongen is niet toegestaan. Uniseks namen, zoals Chris en Dominique, zijn wel toegelaten.

Wat is mooi?

Hoe gaan ouders te werk bij het kiezen van een voornaam? Waar laten ze zich door leiden? Vaak wordt gedacht dat kinderen – nu ze niet meer vernoemd worden naar opa of oma – namen van popsterren, tv-personages, voetballers en dergelijke krijgen. Ouders zouden graag kiezen voor namen als Aaliya, Bono, Bratt, Cameron, Elvis, Harrison, Leonardo, Romario, Shakira of Uma. Dat blijkt een misvatting. Uit onderzoek weten we dat directe vernoeming naar idolen maar zelden gebeurt. Als ouders gevraagd wordt naar het motief van de naamkeuze, scoort het antwoord 'vernoemd naar een idool' opvallend laag, een paar procent maar. Die inspiratiebron is dus van bescheiden belang.

Het meest letten ouders op de esthetische waarde van een naam, eenvoudig gezegd: ze willen een mooie naam voor hun kind. Er wordt nog wel vernoemd naar familieleden, maar die traditionele namen staan meestal op de tweede of de volgende positie; een kind heet dan bijvoorbeeld officieel Amber Maria, roepnaam Amber, of Thomas Joseph Franciscus, roepnaam Thomas. Verder letten ouders vaak op de combinatie met de familienaam. Veel mensen vinden bijvoorbeeld dat bij een lange achternaam een korte voornaam beter past, en bij een korte achternaam juist een wat langere voornaam. De betekenis van de naam speelt een ondergeschikte rol bij de zoektocht van ouders. En dat is opmerkelijk, want veel mensen zijn juist nieuwsgierig naar de betekenis van hun voornaam. Ze hebben soms zelfs het gevoel dat die betekenis iets over hen zegt.

In het boek 'Alice in Wonderland' (voor het eerste verschenen in 1872) maakt de auteur, Lewis Carroll, gebruik van het feit dat namen geen betekenis hebben – althans niet in de gebruikelijke zin van het woord.

Alice zegt: 'Ik heet Alice, maar...'

Humpty Dumpty(*) onderbreekt haar: 'Wat is dat nou voor een naam! Wat betekent het?'

Alice vraagt onzeker: 'Moet een naam iets betekenen?'

Humpty Dumpty: 'Natuurlijk! Mijn naam betekent de vorm die ik heb – een mooie vorm trouwens. Met een naam als die van jou kun je elke vorm hebben.'

(*) Humpty Dumpty is een eivormig personage in Engelse kinderriempjes en -verhaaltjes.

Kranige oudjes in een blits jasje

De meeste voornamen hebben echter hun oorspronkelijke betekenis verloren omdat ze eeuwenoud zijn. Om die betekenis te achterhalen, moet je het spoor terugvolgen tot het moment waarop de naam voor het eerst gegeven werd: het ontstaansmoment van de naam. In dat stadium had de naam nog een doorzichtige relatie met de taal.

Sommige namen zijn Germaans, de oude taal waaruit het Nederlands (en het Duits, het Engels, het Zweeds etc.) ontstaan is. Sommige van die namen zijn nog herkenbaar: de naam Karel lijkt nog steeds op het woord *kerel*, waar het verwant mee is, en het woord *koen* zoals in de naam Koen kennen we ook nog. Andere namen en woorden zijn zo veranderd dat je een voornamenboek nodig hebt om de relatie te achterhalen. Zo is de Germaanse naam Bernhard een samenstelling van *bern* en *hard*. Het element *bern* heeft zich ontwikkeld tot de vorm *beer* en het element *hard* heeft de

betekenis van 'sterk, dapper' (naast 'hard') in de loop van de tijd verloren. Je ziet dus vorm- en betekenisverandering optreden in de geschiedenis van een naam. Naast Germaanse namen komen veel voornamen uit het Hebreeuws, het Grieks en het Latijn – de talen van de Bijbel. Het zijn dan ook namen die hier samen met het christendom zijn ingevoerd. Vooral heiligen zijn erg belangrijk geweest voor de populariteit van een naam. Naast oorspronkelijke vormen als Johannes, Maria, Petrus en Elisabeth komen Vlaamse vormen voor: Jan, Hanne, Miet, Peter, Lies. Ook de namen die tegenwoordig veel gegeven worden, vinden hun oorsprong in het christendom. Zo vinden we namen uit het Oude Testament onder de populaire namen van dit moment, zoals Sarah, Eva, Naomi, Nathan, Bram (van Abraham), Sam (van Samuel) en Ruben. Maar ook heiligennamen komen nog voor, zoals Lisa (van Elisabeth), Britt (van Brigitte, een Ierse heilige), Lars (een Scandinavische vorm van Laurentius) en Nick (van Nicolaas). Toch zal de motivatie slechts zelden religieus zijn, want dat speelt voor ouders meestal geen rol.

Internationale namen

Namen vertellen ons dus iets over het verleden. Maar wat zeggen ze over ónze tijd? Je mag aannemen dat veranderingen in de samenleving tot uitdrukking komen in de voornamen die ouders aan hun kinderen geven. Belangrijk in deze tijd is de toenemende mondialisering. De invloed van films en soapseries, popmuziek, sport etc. geldt steeds meer als wereldwijd verschijnsel. Naast de televisie als belangrijk medium in de verspreiding van mondiale trends, rukt ook het internet op. Al die ontwikkelingen maken kinderen meer en meer tot wereldburgers. Ouders kiezen dan ook in toenemende mate internationale namen voor hun nageslacht. Het zijn namen die niet bij een taal zijn thuis te brengen en die in veel verschillende landen populair zijn. Voorbeelden zijn Emma, Julia, Laura, Sara, Alexander, Christian, Christina, David, Lucas, Thomas, Anna, Daniel, Maria of Marie, Martin. En aangezien veel films en televisieseries uit Amerika komen, maken de namen die daarin gebruikt worden een goede kans Vlaamse ouders te inspireren.

Deze trend toont dat naamgeving een spiegel is waarin je onze cultuur kunt zien. Natuurlijk werkt dat op individueel niveau ook: ouders tonen zichzelf door de voornamen die ze kiezen. Zo zullen mensen die een stoere meid als dochter willen en geen snoezig popje, eerder een voorkeur hebben voor korte namen zonder poespas, zoals Kaat, Fien en Jill. Meer algemeen zijn er smaakverschillen op het gebied van voornamen. Ouders die hun kinderen Femke, Wout, Hanne, Stijn, Kato of Dries noemen, hebben een ander stijlgevoel dan liefhebbers van Chloë, Dylan, Axelle, Quinten, Jade of Yannick.

Een Jonas is geen Kevin (en omgekeerd)

Naast dit soort stijlverschillen is er het onderscheid tussen sociale klassen, tegenwoordig vooral gebaseerd op opleidingsniveau. Bij lagere sociale klassen tref je meer Engelse voornamen aan. Ook zie je er meer invloed van de televisie en dat leidt opnieuw naar meer Engelse namen; kinderen krijgen dan bijvoorbeeld de naam van een soapster. Ook hebben deze kinderen vaker exotische namen. Een verklaring die je weleens hoort, is dat deze ouders hun kinderen met 'weelderige' namen sieren omdat ze hun in materieel opzicht minder te bieden hebben. Mensen met lage inkomens doen ook minder aan vernoeming naar familieleden; daarmee hangt het feit samen dat ze vaker één voornaam geven, want de vernoemingsnamen worden vaak als tweede (en volgende) naam gegeven.

De middenklasse laat zich wat sterker beïnvloeden door de directe omgeving; ze kiezen dan ook vaker voor populaire namen en zijn gevoeliger voor trends. De hogere klassen geven vaker Vlaamse namen. Ook valt op dat ze bewust kiezen voor een bepaalde spelling. Mensen met een hoge opleiding zijn meer vertrouwd met de geschreven taal en hechten dus meer waarde aan de spelling. Ze doen meer aan vernoeming en geven mede om die reden vaker meer dan één voornaam.

Als je nu de verleiding voelt om het rijtje van je klasgenoten af te gaan, besef dan dat we het hier over tendensen hebben, niet over natuurwetten die altijd gelden!